

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

כיסוי הראש באנשים

כן עזות יצרו מתגבר עליו גם בלא הרגשה. והנה יש מן הגדולים הסוברים שמעיקר הדין יש איסור בזה ויש סוברים שזהו רק ממדת חסידות אמנם אם כך ואם כך הנסיון יעיד על זה [ובמקום ההכרח כמו בערכאות הקיר"ה שמדינא דמלכותא אין לילך בכיסוי הראש בשם מותר אך שלא במקום הכרח מי שרוצה לזכות ביראת ה' ישמור את עצמו מזה ודי למבין ודוק], עכ"ד.

האיסור לומר דברי קדושה בגילוי ראש

ד) יותר חמור מהנ"ל הוא האיסור לומר דברי קדושה בראש מגולה. וכמו שהובא בשו"ע (סימן צ"א ס"ג) שאסור להתפלל או להזכיר שם שמים בראש מגולה, ע"כ. וה"ה שאסור לברך או ללמוד בגילוי ראש (מ"ב סימן ב' ס"ק י"ב). **בבה"ל** (שם בסימן צ"א ד"ה וי"א) הקשה שהרי גם בלא אזכרה ובלא ביהכ"נ כתב השו"ע בסימן ב' שאסור לילך ארבע אמות בגילוי הראש, מפני כבוד השכינה, וכנ"ל. וציין לדברי הבאר היטב שכתב לחלק שכאן הוא רק ממדת חסידות. ועוד הביא שהפמ"ג תירץ שכאן האיסור רק בד' אמות, ושם אסור אפילו פחות מד' אמות, עכת"ד.

ה) גם השומע ברכה מאחר והתכוון לצאת בו, כתבו הב"ח (סימן קפ"ג אות ה') והפמ"ג (שם משב"ז סק"ג) שאסור בגילוי ראש, משום דשומע כעונה והוי כאילו הוא בעצמו מברך.

ו) הנה האחרונים נחלקו מהו גדר האיסור להיות בגילוי ראש. י"א שזהו איסור גמור ואחרים ס"ל שזהו רק מנהג. אך הבה"ל הנ"ל הביא את דברי הט"ז שכתב (ס"ק י"א) שבזמנינו איסור גמור מדינא להיות בגילוי הראש אפילו יושב בביתו, משום חוקות הגויים.

אמנם נראה שכיום לכל הדעות אסור להיות בגילוי ראש, כי כבר נהיה מנהג ישראל לכסות ראשו תמיד (חוץ במקום הכרח, כדלהלן סי"ד). וכמש"כ בשו"ת מהר"י ברונא (סי' ל"ד), שבזו"ז מי שהולך בגילוי ראש, מלקין אותו מדין עובר על דת יהודית ע"ש.

ז) ובזמנינו הדבר עוד יותר חמור, וכמש"כ בספר ילקוט יוסף (קצוש"ע או"ח סימן ר"ד - שם ומלכות בברכות סעיף ב') וז"ל: אסור לברך או להוציא מפיו הזכרת השם בגילוי הראש. ומכל שכן שאסור להתפלל תפלת שמונה

המצוה לכסות ראשו תמיד

א) אסור לאיש ללכת ארבע אמות בגילוי הראש (שו"ע או"ח סימן ב' ס"ו). ומדת חסידות הוא אפילו בפחות מארבע אמות (משנה ברורה שם). ובשערי תשובה (סק"ו) כתב בשם הבכור שור, דלאו דוקא הליכה אסור, אלא אפילו בעמידה ושיבה יש ליזהר, וכן כתב הברכי יוסף (סק"א).

והטעם שהרי השכינה היא למעלה מראשו, וכמו שאומרים בסדר קריאת שמע על המטה "מימיני מיכאל ומשמאלי גבריאל וכו' ועל ראשי שכינת קל" וצריך לכסות ראשו כדי להראות צניעות לפני השי"ת (וכמו שמכסה גופו משום צניעות מבני אדם).

ובזוהר הקדוש (פרשת בלק דף קפ"ז ע"א) אמרו: לא ילך ארבע אמות בגילוי הראש, משום שאור השכינה למעלה מראשו, וממשיך לו חיים, ועל זה נאמר ושמך על ראשך אל יחסר.

ב) אפילו בעת השינה בלילה צריך אדם לכסות את ראשו (מ"ב סימן ב' ס"ק י"א), וכתב בספר לקט הקמח החדש (סי' ב' ס"ק כ"ג) שבזמנינו הוא בגדר קלות ראש לישון בגילוי ראש, ע"כ. ואם הכיפה הרגילה נופלת מראשו בלילה צריך לישן עם כיפה המיוחדת ללילה, שמקיפה את הראש יותר ואינה עלולה ליפול.

ג) בערוך השולחן (או"ח סימן ב' סעיף י') כתב: ואיתא במס' כלה [א', ט"ז] פעם אחת היו יושבים זקנים בשער ועברו לפניהם שני תנוקות אחד כיסה את ראשו ואחד גילה את ראשו [זה שגילה את ראשו, רבי אליעזר אומר ממזר, רבי יהושע אומר בן הנדה, רבי עקיבא אומר ממזר ובן הנדה. אמרו לו לרבי עקיבא, היאך מלאך לבך לעבור על דברי חבריך. אמר להן זה אני אקיימנו. הלך אצל אמו של תינוק, וראה שהיתה יושבת ומוכרת קיטנית בשוק, אמר לה, בתי, אם את אומרת לי דבר שאני שואלך, אני מביאך לחיי העולם הבא, אמרה לו השבע לי, היה רבי עקיבא נשבע בשפתיו ומבטל בלבו. אמר לה, בנך זה מה טיבו, אמרה לו כשנכנסתי לחופה נדה הייתי, ופירש ממני בעלי ובא עלי שושביני, והיה לי בן זה, נמצא התינוק ממזר ובן הנדה]. והענין שהראש שבו המוח שהוא מקור החכמה והיראה אין לו להתגלות לפניו יתב' שמלא כל הארץ כבודו, כמו שאין לעמוד במקום קדוש בגילוי ראש, ואם אינו עושה

עשרה בגילוי הראש, ואף שלא בשעת התפלה אין ללכת ד' אמות בגילוי ראש, ואף אם אינו הולך אסור לשהות שיעור מהלך ד' אמות בגילוי ראש, ויש אומרים שהוא איסור מעיקר הדין, ויש אומרים שאינו אלא ממדת חסידות. ואף על פי שכן הוא העיקר, מכל מקום בזמן הזה יש להחמיר בזה יותר, כי כיסוי הראש מעיד על שייכותו למחנה שומרי תורה ומצוות, ולא להיפך ח"ו. ולכן כל מי שהוא ירא שמים צריך להזהר לכסות את ראשו כשהולך ברשות הרבים, שיהיה היכר בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ויש בזה יותר ממדת חסידות, והכיפה שעל ראשו של אדם ירא שמים היא לסמל ולמופת, שהוא שייך למחנה הדתי, ומורא שמים עליו. ומי שהולך בגילוי ראש אדרבה יש בו משום מראית העין, שיחשדוהו שהוא אדם חפשי הפורק עול מלכות שמים מעליו, עכ"ל.

ח) אם אין לו במה לכסות ראשו, מועיל להניח ידו על הראש לענין איסור גילוי הראש. אך כתב הפמ"ג שזה מועיל רק תחת קורת גג אבל לא תחת אויר השמים. אבל לגבי אמירת דברים שבקדושה לא מועיל להניח ידו על ראשו (דהראש והיד הם אותו גוף ואין הגוף יכול לכסות את עצמו, אבל הנחת יד חבירו מועיל. וכתב הב"ח שנוהגין להמשיך השרוול של הבגד על היד ומכסה בו ראשו ושפיר חשיב כיסוי (מ"ב סימן צ"א סק"י, וכע"ז בסימן ב' ס"ק י"ב).

ט) כתב הפמ"ג דיש לזהר בשעת הנחת תפילין של ראש שלא יברך הברכה בראש מגולה (מ"ב הנ"ל).

י) אדם הלובש פאה נכרית (כגון שהתקרח ומתבייש ללכת כך לפני אחרים) אף שתפור בד מתחתיו ג"כ צריך לכסות ראשו עם כיפה וכדומה משום מראית העין.

כיסוי מקצת הראש

יא) והנה דעת הגאון רבי שלמה קלוגר שלא מועיל לכסות מקצת הראש לאותם דברים שחייבים לכסות את הראש [ללכת ד' אמות או לומר דברים שבקדושה] אלא חייבים לכסות לכה"פ את רוב הראש, אבל דעת הרבה פוסקים שאין זה לעיכובא ובלבד שיכסה חלק ניכר של ראשו. אבל לכסות רק חלק קטן ודאי אינו מועיל. וכן כתב הגאון רבי משה פיינשטיין (שו"ת אג"מ או"ח ח"א סי' א') שאם אך מכסה באופן שנקרא שראשו מכוסה, רשאי לילך ברחוב ואף לברך. וכן כתוב הגאון רבי עובדי' הדא"י (שו"ת ישכיל עבדי ח"ו השמטות לסי' א') וז"ל: הנה פעמים רבות גערתי בידי אלה המקילים לעצמם ללכת בכיסוי קטנטן שאינו מכסה הראש רק חלק קטן באמצע הראש, ואיני יודע על מה סמכו להתיר. וגם שמעתי מכמה רבנים שהעירו על זה, ע"ש. ובשו"ת דברי ישראל (ח"א סי' י"ח) כתב: שכיון שחז"ל הזהירו לכסות את הראש כדי שיהי' לו יראת שמים, ע"כ לפי גודל הכיפה כבר אפשר לדעת מדת יראת שמים שבו.

יב) גם הגאון הרב עובדי' יוסף זצ"ל (שו"ת יחווה דעת ח"ד סי' א') כתב: שאע"פ שממדת חסידות ראוי שהכיפה תהי' מכסה את כל הראש או עכ"פ רובו, מ"מ גם בכיפה קטנה אפשר לדון להקל, ובלבד שתהי' נראית היטב מכל צדדי הראש הן מלפנים הן מאחור, ולא כיפה קטנה שבקושי אפשר להבחין בה. ובשעת קריאת שמע ותפלה וכל שכן בברכת המזון ראוי להקפיד לחבוש כובע או לכל הפחות כיפה המכסה את רוב הראש, עכת"ד.

יג) וכמו כן הובא ממרן הגר"ח קניבסקי בשם החזו"א שצריך לכסות רוב השערות (דעת נוטה ח"א עמ' ע"ה).

יד) כתב המ"ב (ס"ק י"א) שאם בודק ראשו מכינים מותר להיות בגילוי ראש, ע"כ. וה"ה לכל דבר הנצרך כגון בשעת שמספר שערות ראשו, ובשעה שמתרחץ, וגם כשהולך לים וכן כל כיוצא בזה. אך הובא בשם הגר"ח קניבסקי שרק כשרוחץ בים ממש אינו צריך לכסות ראשו, אך כשנמצא בחוף צריך לכסות ראשו.

בידך או התפלל בגילוי ראש

טו) מי שבירך או התפלל בשוגג בגילוי ראש, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן מ' אות יד) כתב שכיון שהגויים בבית תפלתם מקפידים להתפלל דוקא בגילוי ראש, א"כ אפשר שיש בזה איסור דאורייתא להתפלל בגילוי הראש, ותפלתו תועבה וצריך אף לחזור ולהתפלל, אלא שסיים בצ"ע. ומטעם זה כתב שאם נפלה הכיפה מעל ראשו באמצע שמונה עשרה, שמותר להפסיק כדי להחזירה על ראשו. אך דעת הגרש"ז אויערבאך (הליכות שלמה תפילה, פ"ב סט"ז) שאינו צריך לחזור ולהתפלל, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ז סימן י"ג במקורות), וכן דעת הגר"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף או"ח ח"ב סימן ג' אות ד').

ואף לדעתם, כתב בהליכות שלמה שמותר להחזירה מטעם אחר, משום שזה מפריע כוונתו, וכמו שמותר מטעם זה להרים סידור שנפל אם מפריע כוונתו בתפילתו.

אמנם נראה שד"ז תלוי באיזה תפילה מתפלל, שבשחרית שלובש טלית גדול אם הכיפה נפל יכול להמשיך להתפלל עם הטלית על ראשו. אבל במנחה ומעריב שאינו לובש טלית אם נפל הכובע או הכיפה ונשאר בגילוי ראש, יכול להפסיק ולהרים אותו ולהחזירו על ראשו.

כיסוי הראש לקטנים

טז) גם הקטנים צריך להרגילם לכסות ראשם, כדי שיהי' להם יראת שמים, וכמו שמובא בגמרא (שבת דף קנ"ד): ברב נחמן בר יצחק, שהחוזים בכוכבים אמרו לאמו לפני שנולד, שרואים במזלות שבשמים, שבנה יהי' גנב. אולם מהרגע שנולד היא לא נתנה לו ללכת בגילוי הראש, ועי"ז הוא גדל להיות ירא שמים וצדיק גדול. אמנם פעם אחת כשישב ולמד תחת עץ דקל של אדם אחר נפל לו הכיסוי מראשו, ולא הי' יכול להתאפק וחטף תמרים מן הדקל בלי רשות.

ומנהג העולם לכסות ראש הקטן רק כשנעשה בן שלש שנים, וכמש"כ (שו"ת משנה הלכות חלק ז' סימן ב') וז"ל: כך מקובלנו מאבותינו ורבנותינו הקדושים ומזקני הדור, דעד ג' שנים מניחין לקטן שערות ראשו מלספר כלל, וכשנעשה בן ג' שנים גוזזין שערות ראשו ומניחין לו פאות, ומלבישים אותו כיפה לכסות ראשו, ומאז ואילך מרגילין אותו בכיסוי הראש. ורמז לדבר "שלוש שנים יהיו לכם ערלים ובשנה הרביעית קדש הלולים" וגו' (וראה באוה"ח הקדוש על הפסוק הנ"ל בפ' קדושים), עכת"ד.

יז) אמנם הרבה פעמים רואים ילדים המשחקים בחוץ, שבתוך המשחק מורידים את הכיפה מראשם ושמים אותה בכיס או מחזיקים אותה ביד כדי שלא יפול מעל ראשם באמצע המשחק או יפריע להם במרוצתם, וע"פ רוב זה בא בגלל שהכיפה היא מדאי קטנה לראש הילד ולפיכך נופל לו כל הזמן. וצריך לגעור באותם ילדים המורידים את הכיפה בשביל משחק. וכן יש להורים לתקן את הדבר מראש ע"י שיחבשו להם כיפה גדולה שלא יפול בקלות. ובשכר זה יזכו לגדל בניהם יראי שמים, זרע בירך ה'.

דברים יסודיים ברורים ובהירים, המאירים את העיניים ומעוררים את הלכבות מפי מורנו ורבנו
הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל
רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

עצה וסגולה נפלאה

המזבח לא תכבה" ויחזור עליו שוב ושוב, עיי"ש.

ממילא, מי שתמיד סובל ממחשבות לא טובות, אם יקבע לעצמו זמן לומר פסוקים אלו, מאה פעמים ביום, או חמש מאות פעמים, הרי נמצא שעשה פעולה משולשת: התפלל, והרבה להתפלל, והמילים עצמם המשיכו עליו טהרה וקדושה, שזה הכח והסגולה אשר בתוכן, כמבואר בקדמונים הנזכרים, ואם יתמיד כך בכל יום עשרות או מאות פעמים, ואחר שהתרגל כך ירבה עוד ועוד עד שבמשך הזמן יאמר את הפסוק והבקשה הנמרצת הזאת אלפי פעמים, במשך הזמן יראה מאורות ושיג תועלת נפלאה.

באופן כללי זוהי עצה נפלאה וקלה. הנה קורה שאדם מזדמן במקום או במצב מסוכן ברוחניות, ואין אתנו יודע עצה ותושיה מה לעשות להינצל, אבל המתרגל בזה יאמר פסוק מענין הצרה, כגון: "יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש", או "הרב כבסני מעווני ומחטאתי טהרני, תחטאני באזוב ואתהר תכבסני ומשלג אלבין", ויאמר הפסוקים כמו שאומר תהלים, אבל במקום לומר הרבה תהלים, לומר רק פסוק זה כמה מאות פעמים, וכמו מי שרוצה לשבור דבר קשה, שמכה וחוזר ומכה דוקא על אותו מקום, פעם אחר פעם עד שנשבר.

דבר זה הוא עצה נפלאה מיוסדת על אדני קודש יסודות התורה, ובדוק ומנוסה, ותרופה שאינה מזיקה, אשרי המתרגל בה, ישמע חכם ויוסף לקח.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה (ו, 1)

שמעתי מרגניתא טבא שהיא תועלת גדולה למתרגלים בה, והיא בנויה על שלושה יסודות, והם יסוד התפילה, יסוד ריבוי תפילה, ויסוד סגולת התורה.

סגולת התורה, היינו מה שמבואר בספרים ענין הכתוב "בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים לג, ו), ואמרו בזוהר (פ' תרומה קסא ע"א), דאסתכל באורייתא וברא עלמא, אסתכל במילות "יהי אור" וברא אור וכו'. וכתבו הקדמונים שזהו ענין הכתוב "לעולם ה' דברך נצב בשמים" (תהלים קיט, פט), פירוש, שדבר ה' "יהי רקיע" הוא מה שמעמיד ומקיים בכל רגע ורגע את השמים. ועל דרך זה נמצא, דרך משל, שבתוכן המילים "ורפא ירפא" מונחת כל סגולת הרפואה שבעולם, ובמילים "ודברת במ בשבתך בביתך" מונח כח וסגולת ההתמדה, וכדומה.

אם כן, הרוצה להתפלל עבור ענין אחד, אם ישנו איזה פסוק אשר עניינו הוא הדבר ההוא הצריך לו, כשיאמר פסוק זה בתורת בקשה, נמצא שמלבד מה שיש כאן תפילה יש כאן גם הסגולה המונחת בתוך המילים הקדושות, הלא הוא דבר ה' אשר בתוך דברי תורה ההם ושייך לענין זה בפרט, ועי"ז ישיג מבוקשו.

והנה הובאו דברי השל"ה הק' בשם מהר"מ קורדוורא ז"ל, שמי שנפלה בלבו מחשבת אוון או מחשבת הבל, שיאמר בהתעוררות גדולה את הפסוק "אש תמיד תוקד על

החובה לפרסם חסדי ה'

תוך שני ימים ולילה אחד, היה מזמין כמה אנשים נוספים - ידידיו וקרוביו - שיאכלו עמו.

אבל בקרבן תודה, שצריך לאוכלו תוך יום ולילה, וכמו כן ישנם ארבעים לחמי תודה שצריך לאוכלם תוך כדי זמן זה, הוצרך בעל הקרבן להזמין הרבה יותר אנשים, ועל ידי זה היו מתפרסמים נסיו וחסדיו של השי"ת.

כאשר השי"ת עושה חסד עם אדם, עליו לפרסם זאת! זה דבר חשוב מאוד! "ויספרו מעשיו ברינה וגו', וירוממוהו בקהל עם" (תהלים קז, פס' כב ולב). לכן הנוסח בפרק "מזמור לתודה" (תהלים ק) הוא: "הריעו לה' כל הארץ" - להודות לקב"ה בקול רם ולפרסם שמו בכל הארץ. "לך אזבח זבח תודה - ובשם ה' אקרא" (תהלים קטז, יז).

כשמדברים על הקב"ה ומפרסמים את חסדיו, אנו מעבירים לאנשים מסביבנו שמחה, בריאות וכל דבר טוב, כי על ידי סיפור המעשה אנשים באים לידי הכרה בהשי"ת ואף לאהבת ה' ודביקות בו - שהיא מקור כל הטוב שבעולם.

(תפארת שמשון)

אם על תודה יקריבנו (ז, יב)

ישנם ארבעה סוגי קרבנות: עולה, חטאת, אשם ושלמים. קרבן שלמים אינו קרבן על חטא, אלא קרבן שהביא אדם שביקש "לשתף" את השי"ת בשמחתו. בעל הקרבן קיבל את הבשר, הכהן - את החלקים המגיעים לו, והאימורים נשרפו על המזבח. כולם השתתפו בקרבן זה ונהנו ממנו.

קרבן תודה בעצם היה קרבן שלמים, והשתנה דינו משאר קרבנות השלמים בכך שכל קרבן שלמים היה נאכל לשני ימים ולילה, ואילו קרבן תודה - יום ולילה. כלומר אם הובא קרבן תודה אחרי הצהריים, הוצרכו לגמור לאכול את כל הבשר עד עלות השחר. בעוד שבקרבן שלמים אחר יש גם את יום המחרת לגמור בו את אכילת הבשר.

דבר נוסף שהתייחד בו קרבן תודה: בעל הקרבן הביא גם לחמי תודה, שנאכלו בחלקם ע"י הכהנים וחלקם ע"י הבעלים.

והנה כשאדם הביא קרבן שלמים הוא היה מקבל הרבה בשר, ומאחר והוא לא היה יכול לאכול הכל לבדו

נדבת הרב אשר ביטון וב"ב שליט"א חתן הרב ראובן יוסף פילו שליט"א לרגל היכנס בגם הבה"ח כמר יוסף נ"י בעול תורה ומצוות. יה"ר שיגדל לתלמיד חכם מורה הוראה בישראל ויזכו לרות סמנו ומכל יוצ"ח רב נחת מתוך בריית גופא ונהורא מעליא. ויתברכו בכל מילי דמיטב בר"ג.

לענ"ר זאב ב"ר אברהם ריגל ז"ל
נלב"ע כ"ב באדר ב' תשנ"ב תנצב"ה

בענין קטן במצוות ובאיסורים מן התורה (א)

והמסתעף לדין קטן שקיים מצוה בקטנותו אם מועיל לכשיגדיל

נחתו להדיא לחלק בזה והובאו בהערה².

מעשה מצוה של קטן אי הוי מעשה מצוה

ואחר שנתבאר דמוכח דודאי קטן לא חשיב חייב במצוה בקטנותו מן התורה, עדיין יש לדון כשעביד מעשה מצוה האם מה"ת לאו מידי עביד ואין בזה תורת מצוה כלל, או"ד דעשייתו הוי מעשה מצוה וכאינו מצווה ועושה, וכמו דמצינו כמה אופנים דאף דליכא ציווי חשיב שמקיימים מצוה, וכמו באשה הפטורה ממ"ע שהז"ג, ואם מקיימת חשיבא כאינה מצווה ועושה, ולהרבה שיטות אף יכולה לברך ע"ז, וה"נ לענין קטן יש לדון שאף דליכא עליו חיוב אבל חשיב שעושה מצוה. ואמנם יש מקום לחלק בין אשה לקטן, דאשה בעצמותה בת מצוות היא ורק שהתורה פטרנה ממ"ע שהז"ג, ובזה נאמר שאף שפטורה היא סו"ס חשיבא מעשה מצוה, אבל קטן שלא נצטווה כלל במצוות שמה אף כשעושה לא חשיבא מעשה מצוה כלל.

ואמנם שמצינו בסומא לדעת רבי יהודה שסובר שפטור ממצוות, עי' בגמ' ב"ק (פ"ז א') דאימעות מקרא דאינו מחויב במצוות, ואפ"ה איתא בגמ' שם 'אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצוות קא עבידנא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא וקא עבידנא מצות' ע"כ. הרי מבואר להדיא, דאף אם סומא פטור מן המצוות אם עושה מקיים בזה מצוה כאינו מצווה ועושה.

ואלא שעדיין יש מקום לחלק, דבסומא שהוא ישראל גדול התורה פטרנו מן המצוות מאיזה טעם אבל אינו מופקע מהם, ולכך חשיב כאינו מצווה ועושה, אבל קטן שעדיין לא בא לכלל דעת ומשו"ה לא ציוותה עליו התורה חיוב מצוות יש לומר שאינו שייך כלל במצוות, ואין בעשייתו קיום מצוה כלל.

ואמנם מצינו דאף קודם מתן תורה קיימו האבות את כל התורה וחזינן שאף בלא ציווי כלל חשיב שמקיימים המצוות, וחדוש טפי איכא בדברי הרמב"ם (בפ"י

ליה דעת ודלא כמו שמבואר בפשטות בגמ' בסנהדרין הנ"ל, ורק דסו"ס אין הקטן מופקע בעצמותו מהאזהרה על העבירות, ואלא שבפועל לא חשיב שעבר כיון שאין לו דעת, ומשא"כ לענין עשה לא הזהירנו התורה כלל], ועי' במנ"ח (מ' רס"ג בסופו) שמביא דברי הפמ"ג אלו, ואח"כ כ' שהאיר ה' את עיניו בדברי הגמ' בסנהדרין נ"ה הנ"ל דקטנה כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה, ע"ש. ומשמעות דבריו שמוציא מדברי הגמ' בסנהדרין שלענין איסורים הקטן מוזהר ממש ורק רחמנא הוא דחס עליו לפוטרו מעונשין אבל לענין מצוות אינו מוזהר כלל, ועי' בנוב"י (תנינא או"ח סי' א') דנחית נמי לחלק לענין תפילין דקטן חשיב לא בר תפילין לבין שחיטה שלא חשיב לא בר זביחה [וציינו בשער הציון סי' ל"ט סק"ד], ואמנם סברת החילוק ביניהם מבואר בדבריו שם מטעם דלענין איסורים איכא איסור ספיה אף לקטן ולכך חשיב שאף הקטן ישנו בכלל האיסור. ועי' בתבואות שור (סי' א' אות מ"ט) דכ' את ב' הטעמים, משום איסור ספיה, ומשום הגמ' בסנהדרין דקטן חשיב מזיד, ועי' בש"ך (שם סקמ"ז), ויבואר עוד בזה להלן אי"ה.

נבוא בעזה"י לברר במקצת את גדרי הדין של קטן לענין קיום מצוות ואיסורים מה"ת בקטנותו, דהאם הקטן מופקע לגמרי מחיובים, והאם יש לחלק בזה בין מצוות לאיסורים. ועוד, שאף אם ננקוט דאינו מחויב במצוות כלל עדיין יש לדון האם יש מקום להחשיב זאת כמעשה מצוה ורק חיובא ליכא, או"ד דלא חשיב כמעשה מצוה כלל, ונפק"מ רבא יש בזה וכמו שיבואר להלן בס"ד.

קטן באיסורים ובמצוות - ואם דמו להדדי

והנה, בעיקר הדין דקטן לגבי מצוות יש לדון, דהנה לענין איסורים דעביד קטן בקטנותו איתא בגמ' בסנהדרין (נ"ה ב') דחשיב שהוא מזיד ורחמנא הוא דחס עליה, ע"ש. ומבואר בפשטות מדברי הגמ' דמעשה איסור דקטנים נחשב מן התורה כמעשה עבירה ורק דרחמנא חס עלייהו שלא להענישם [ויש לדון הרבה בדברי הגמ' הללו, כמו שיתבאר להלן, והשתא אזלינן כמשמעות פשטיה דגמ', דהוי מעשה עבירה ורק דפטור מעונש, וכן נקטו כמה מרבתינו האחרונים ז"ל וכדיבואר]. ומעתה לכאורה כמו דאמרינן שיש עבירה לקטן ורק דחס עליה רחמנא לענין עונשין, א"כ ה"נ י"ל לענין מצוות, שהקטן הוי בכלל חיוב המצוות ורק דאינו נענש אם מבטל המצוה [ומה שנצרכת מצות חינוך בנוסף לחיוב הקטן, נימא שזה כדי שידאג האב שבנו הקטן יקיים בפועל המצוות ולא סמכינן על הקטן שיעשה כן מעצמו].

ואמנם דודאי אינו כן, דאף אי אמרינן שלענין איסורים הקטן מוזהר, אבל לענין מצוות ודאי שלא חייבתו תורה, ומוכח כן מדברי המשנה בר"ה (כ"ט א') חרש שוטה וקטן אינם מוציאים את הרבים ידי חובתן, זה הכלל כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן, ע"כ. הרי מפורש במשנה דהקטן חשיב אינו מחויב בדבר, ואי אמרינן דקטן חייב במצוות כבאיסורים ורק שפטור מעונשין, שפיר הוי מחויב בדבר, וכן הוכיח הקה"י ביבמות (סי' ל"א). ועל כרחך יש לחלק בדין קטן בין מצוות לאיסורים [וסברת החילוק עי' בהערה¹]. וכבר רבותינו האחרונים ז"ל

1. ויש לבאר החילוק ביניהם בפשטות, דלעבור על ל"ת חמור מלבטל מ"ע ולכך לענין ל"ת החמירה התורה והזהירה אף את הקטנים, וביותר ביאור יש לומר, דבעבירות, מעשה העבירה בעצמותו הוא שנאו בעיני המקום, וכדחזינן מהא שיש איסור ספיה אף לקטן בן יומו (עיין שו"ע או"ח סי' שמ"ג ובמשנ"ב ובשער הציון סק"ו) ולכך הזהירה התורה אף את הקטנים שאין להם דעת גמורה, אבל בקיום מצוות עשה לא הזהירנו התורה.

2. יעוי' בפמ"ג (בפתחה כוללת לאו"ח ח"ב אות ג') שהוכיח דחלוקים הם מהא דמבואר בשו"ע (סי' ל"ט) דקטן פסול לכתוב תפילין לפי שאינו בר קשירה וכתוב 'וקשרתם וכתבתם' - מי שישנו בכלל קשירה ישנו בכלל כתיבה, אמנם לענין שחיטה מבואר שקטן כשר לשחיטה בגדול עומד על גביו, ואמאי לא נימא דה"נ דקטן אינו בר זביחה וכמו שגוי פסול לשחיטה לכמה שיטות משום שאינו בר זביחה, אלא, דע"כ חלוקין העשין שהוי בקום ועשה שלא חייבתו התורה כלל אבל בל"ת הקטן חייב ורק שאינו בר דעה, עכ"ד. [ומשמע מדבריו שבפועל ודאי אין מעשה הקטן חשיב עבירה דלית

נדבת הרב נתן טענולד וב"ב שליט"א בן הרב ברוך אליהו טענולד שליט"א לרגל השמחה השוריה במעונם בהולדת בנם ז"י בשעתו"מ. יה"ד שיזכו להכניסו בביתו של אא"לה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו ההורים והסבים רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברוך

נדבת הרב ישראל פפא וב"ב שליט"א חתן הרב חביב אטדגי שליט"א לרגל היכנס בנם הב"ח כמו יהונתן ז"י בעול תורה וצדק. יה"ד שיגדל לתלמיד חכם מורה הוראה בישראל ויזכו לרוות ממנו וסכל יוצ"ח רב נחת מתוך בריות גופא ונחורא מעליא. ויתברכו בכל מילי דמיטב ברוך

ממלכים ה"י) שכתב דעכו"ם מקבל שכר על עשיית מצוה, וע"כ דמקיים בזה מצוה, ואף שעכו"ם ודאי לא בר מצוות כלל ולא רק משום איזה 'פטור' בעלמא, וא"כ ה"נ י"ל בקטן דאף אי נימא דלא נצטווה כלל במצוות עשה, אבל כשעושה יש בזה קיום מצוה וכאינו מצווה ועושה, וכן כתב בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' רס"ט) וכן החקרי לב (י"ד ח"ג עמ' קמ"ה), וכן משמעות דברי הים של שלמה (ב"ק פ"ו אות ל"ז) שנחית לבאר מהו יסוד המנהג שעושים סעודה לכבוד הבר מצוה, וכ' שהוא משום ד'גדול המצווה ועושה' וכמו שאמר רב יוסף דמי שיאמר לו שאין הלכה כרבי יהודה שסומא חייב מן המצוות עבידנא יו"ט לרבנן, ע"ש. ומבואר בפשטות מדבריו דקטן הוי כסומא לר"י שאף שפטור אם עושה המצוה הוי קיום כאין מצווה ועושה וכשמגדיל נעשה מצווה ועושה. ועי' בהערה³ מה שהבאנו מדברי הטורי אבן.

מעשה מצוה שעשה בקטנותו אם מועיל לו בגדלותו

והנה בהך נידון אם מעשה קטן בקטנותו חשיב כמעשה מצוה, ויש בזה קיום מצוה אף שאינו מחויב [ועכ"פ בגדול עומד על גביו להטורי אבן שהובא בהערה³], או דלא הוי קיום מצוה כלל, לכא' יש בזה נפק"מ רבתי לענין דינא, בגוונא דעביד מעשה מצוה בקטנותו והגדיל, אי מהני זאת השתא בגדלותו להיפטר מחיוב המצוה מחמת שכבר קיים המצוה במה שעשה בקטנותו, דאם קטן לית ליה קיום מצוה כלל א"כ לא יוכל לצאת בגדלותו במה שעשה בקטנותו [דאף אם חייב מחמת מצות חינוך זהו מדרבנן, ובפשטות לא מהני לענין דין דאורייתא], אבל אם איכא לקטן מה"ת תורת קיום מצוה, א"כ לכאורה בפשטות יפטר מחיובו אף כשמגדיל דסו"ס כבר קיים המצוה, ונפק"מ פשוטה יש בכל קטן שמגדיל לענין ברכות התורה שבירך בבוקר בקטנותו, האם נפטר בזה לענין חיובו כשיעשה בלילה כשנעשה גדול, [ועי' בהערה⁴], ועי' עוד להלן דנפק"מ לעוד מצוות שדנו בהם רבותינו האחרונים ז"ל.

והנה לכאורה לא מצאנו להדיא בדברי הגמ' בקטן שמעשה מצוה שעשה בקטנותו לא מהני בגדלותו, ואמנם מצינו כן בשוטה, עי' בגמ' בר"ה (כ"ה א) באכל מצוה כשהוא שוטה, שצריך לחזור ולאכול כשנשתפה, ונפסק ברמב"ם (פ"ו מחמץ ומצה ה"ג) וז"ל, אכל כזית מצוה והוא נכפה בעת שטותו ואחר כך נתרפא חייב לאכול אחר שנתרפא, לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצוות, עכ"ל. [ועי' בטור סי' תע"ה מש"כ ע"ד הרמב"ם הללן].

ומבואר עכ"פ דכיון דאכל מצוה בשעה שהיה פטור צריך לחזור ולאכול, ואמנם י"ל, שלענין זה שוטה גרע מקטן דלית ליה דעת כלל ואין במעשיו כלום, אבל בקטן אם אמרינן שמקיים מצוה בקטנותו ה"נ י"ל דבגדלותו אינו חייב לחזור ולעשות את המצוה, ואמנם מלשון הרמב"ם ה"נ"ל שכ' בשעה שהיה פטור מכל המצוות, סתמו משמע דאף לענין קטן כן הוא דסו"ס פטור היה.

ויעי' ברמב"ם (פ"ה מק"פ ה"ז) לענין קטן בקרבן פסח דכ' וז"ל, גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני, וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים, חייבין לעשות פסח שני, ואם שחטו עליו בראשון פטור, עכ"ל. ומקשה הכס"מ שם 'איכא למידק אטו קטן בר חיובא ופיטורא הוא' ע"ש מה שתי', ולא נתפרש בדבריו בהדיא מה הוקשה לו, ועי' בחידושי רבינו חיים הלוי (שם) שמפרש כוונת הכס"מ שהוקשה לו מהגמ' בר"ה ומדברי הרמב"ם ה"נ"ל, דמבואר דאכל מצוה כשהוא שוטה ואח"כ נשתפה צריך לאכול שוב מצוה, וה"נ בקטן ס"ל לכס"מ דהדין כן, ומ"ש לענין קרבן פסח אמרינן דיצא יד"ח ע"ש. הרי מבואר בדבריהם דמדמו קטן לשוטה לענין זה דכשעשה המצוה בשעת פטורו שלא מהני זאת לזמן חיובו.

וכן מבואר מדברי רעק"א בגליון השו"ע (סי' קפ"ו) לענין קטן שברך ברכת המזון שלא מהני זאת לענין כשיגדיל [אם יתחייב שוב מדאורייתא מחמת השביעה השתא, עי' שם מה שדן בזה]. וכן נראה מבואר מדברי המנ"ח (מצוה ש"ו) ועוד מרבתינו האחרונים שכ' לדון לענין ספירת העומר דאם הגדיל הקטן בימי הספירה שלא יוכל להמשיך ולספור מחמת שחסר ב'תמימות', ומבואר דס"ל שמה שספר בקטנותו לא מועיל לענין כשיגדיל.

והנה אי נקטינן כן דלא מהני המצוה דעביד בקטנותו לגדלותו וכמבואר בדברי רבותינו ז"ל ה"נ"ל, יש להבין מדוע באמת לא יועיל, ובהכרח יש לנו לומר בזה אחת מן השתיים: או שמוכח דסבירא להו דמעשה מצוה דקטן מאיזה טעם לאו מידי הוא, ואינו מקיים מצוה כלל מן התורה [ולא כמו שמבואר באחרונים ה"נ"ל דהוי מעשה מצוה כאינו מצווה ועושה], או שנחדש שאף דהקטן מקיים מצוה אבל לא מהני זאת לפטור חיובו לכשיגדיל, ואמנם באמת צ"ב בזה דהא סו"ס קיים המצוה ומה חסר עדיין לענין לצאת יד"ח לכשיגדיל, וצ"ע.

(המשך יבוא אי"ה בגליון הבא)

יכול להוציא את אביו בברכת המזון כשאכל אביו רק כזית, דה"נ לטורי אבן צ"ל דהגדול עומד ע"ג, וזה חידוש גדול כמוכח, ובשו"ע סי' קפ"ו נפסק הלכה זו דקטן מוציא את אביו כשאכל כזית, ולא אישתמיט חד מן הפוסקים לומר דאירי כשהגדול עומד ע"ג [ושמא הוי כן ממילא דכשהאב מבקש מבנו להוציא הרי זה כבר חשוב כגדול עומד ע"ג]. ולולי דבריו יש אולי מקום לחלק, בין דברי התוס' שהביא לענין קדשים, דענין קדשים הוי חלות מחודש שחל על הדבר ובוהו הוא דאמרינן דקטן לאו בר כוונה הוא, אבל ידיעה בעלמא שיהו מצוה שמה הוי קטן בר כוונה לענין זה. וכן יש לעי' מה יסבור הטורי אבן כלפי הסוגיא בחולין דף י"א דבמשבתו ניכרת מתוך מעשיו אהני בקטן, ויל"ע מתי חשיב ניכר מתוך מעשיו, שבשחט בהמת קדשים באמת אינו ניכר במעשיו שעוסק בקדשים וכמש"כ התוס' ה"נ"ל, אבל כשמוציא יד"ח כגון בקריאת המגילה ובברכת המזון י"ל דשפיר חשיב שניכר ממעשיו שנתכווין למצוה, וצ"ע. ועכ"פ עיקר הנידון שאנו עוסקים בו האם מה"ת איכא קיום מצוה לקטן, ישנו נמי לטורי אבן באופן שגדול ע"ג.

4. ובשו"ת ארץ צבי (סימן ט"ז) כ' כן דצריך קטן שנעשה בר מצוה לכוון בברכת אהבת עולם במעריב כדי לצאת יד"ח ברכות התורה, וכן הובא דמין הגרי"ז זצ"ל היה אומר כן.

3. אם מעשה מצוה דקטן הוי כמתעסק: הנה בטורי אבן (ר"ה כ"ט א', ובמגילה י"ט א') נחית לומר דיש חסרון אחר במעשה מצוה דקטן שלא יחשב כלל שמקיים מצוה, והוא מטעם הדין דמצוות צריכות כוונה וקטן לאו בר כוונה הוא. ואף למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, מביא שם מדברי התוס' בחולין י"ב א' דמעשה חש"ו הוי כמתעסק, וכגון לענין שחיטת קדשים לא חשיב דשוחט לשמה, ואף דאמרי' דסתמא לשמה כ' התוס' דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להבין שהם קדשים וסבר שהם חולין והוה ליה מתעסק ופסול כדאמרינן בזבחים וכו', ואפילו אומר הקטן יודע אני שהם קדשים ולשמך אני מתכוין מביא לן אם כוונתו כוונה ודילמא לא מהניא אם אין מעשיו מוכיחין עכ"ל.

והנה לענין מצוות הרי אף למ"ד דמצוות אין צריכות כוונה אבל כשלא יודע שהוא אוכל מצוה או שפסח היום לכו"ע לא יצא דהו"ל כמתעסק, וא"כ לענין קטן טוען הטורי אבן דלמבואר בתוס' ה"נ"ל ה"נ הוא חשיב כמתעסק, ומקשה על המשנה דחש"ו אין מוציאין את הרבים יד"ח משום שאינן מחויבין בדבר, וכן לדעת רבי יהודה במגילה (י"ט ב') דקטן יכול להוציא את הגדול בקריאת המגילה, תיפו"ל דלית ליה כוונה כלל למצוה והו"ל כמתעסק ואין יכול להוציא, ועי' שם דכ' דע"כ איירי שגדול עומד ע"ג ומלמדין אותן ואז בני כוונה נינהו, ובברכות (דף כ' ב') מבואר דקטן

"גם כי יזקין לא יסור ממנה"

ורבו אבל ללא הועיל. אין בכח מילים לתאר את עוצם עגמת נפשם,

וכאן נשאלת השאלה, מדוע לא סיפר הצאצא הזה להורים את הדברים ביום הראשון? - איך יכול להיות שהוא "כלא" את הסוד בלבבו חודשים רבים? ההורים הם הורים יקרים מאד, ובלית ברירה עלינו להסיק שהיה רקע מסוים לחוסר התקשורת בינם לבין הצאצא.

"תבין" חתמתי את דברי לאותו אברך: אילו היה להורים קשר חם עם הצאצא ומדי יום היו מקורבים זה לזה, סביר להניח שביום הראשון היה הבן בא להורים ומשתף אותם! ובהמשך הוא לא היה מחליט לבד אלא שואל את עצתם רשותם והדרכתם.

על מרן הרב מברסק זצ"ל מספרים שהיה עוקב מקרוב ובדקדוק רב אחרי התנהגות צאצאיו וחבריהם. ומאזין לשיחות שניהלו עם חבריהם. ובאמת, פליאה היא בעיני איך הוא יכול היה לעמוד בזה שהרי הרב מברסק היה "כולו רק תורה". ושמעתי מצאצאיו שמסתמא היה עוקב כמה רגעים לפרקים בכל יום. ומ"מ איך נוכל אנחנו לצעוד בדרכיו?

לשיטתנו, אנו מציעים את הפתרון שלנו: כשיש קשר חם ואוהב יומי אזי שתילי הזיתים שלנו יבואו בעצמם, ויספרו לנו את אשר עבר עליהם היום. בנוסף הם יבקשו את תמיכתנו ועזרתנו. והם לא יפחדו לספר על "כשלונו של רגע" משום שאנו נקבל אותם בחיבוק ללא ביקורת ונזיפה אלא בהערכה גמורה.

בענין זה כדאי לצרף סיפור על מלמד חביב שהיה בבני ברק שלפני שישים שנה. יהודי הונגרי היה המלמד הזה ויוצא שואה היה. הנערים - נערים שובבים כדרך כל התלמידים, ופעמים שהיו נוהגים בשובבות ועוברים על הכללים, והימים - אחרים. שיטות חינוכיות כמקובל כיום לא היו, ורק הסרגל היה בן לוויה קבוע של המלמדים.

אולם לאותו מלמד זכור לטוב, כך מספרים, היתה שיטה אחרת. בכל פעם שהתלמידים היו מפרים את הכללים ומשתוללים בכיתה, היה מסנן מילים שנשמעו חסרות פשר, וכך היה אומר: סמקן, ירקן, וברקן, קנכרי, טרקיא, ועין עגלא...

הדבר חזר על עצמו שוב ושוב: הם מפריעים ומשתוללים והוא מפטיר: סמקן, ירקן, וברקן, קנכרי, טרקיא, ועין עגלא.

אחד מבני החבורה ביקש לפצח את הקוד. מה אומר המלמד ומה פשרן של המילים הלא מובנות האלה, שהוא ממלמל שוב ושוב.

בסוף היום ניגש הנער אל המלמד, וביקש את סליחתו על ההפרעה ועוגמת הנפש שהסבו לו ושאל מה אומר המלמד בהונגריית...

אברך שאל: מאיזה גיל עלי לחבק את בני בשיטת - "חמש דקות בכל יום לבד!"

- התשובה היתה: מיומו הראשון! ולהשתדל שלא לבטל אפילו יום אחד מבניית הקשר הנפשי החם לאורך כל החיים.

- באמת? ומה עם כל האנשים שאינם מכירים את "ההדרכה של חמש דקות"? איך הם הצליחו לגדל את השתילי זיתים שלהם?

- השבתי: א. מי אמר שהם "הצליחו" "לגדל" את הילדים. ב. גם אם הם הצליחו, הרי שע"י חום ואהבה הם היו מצליחים פי כמה.

נרחיב עוד: מי אמר שהם הצליחו? אולי חלק מהם בעצם ניהלו "בית עסק משפחתי". שבו הבעל והאשה לא צועקים לא כועסים ולא רבים אבל תקשורת אין כאן. ונשאלת השאלה האם הם מאושרים? יש אנשים שאמנם מגדלים משפחה ובאמת הם בשליש או ברביע רק "שורדים את החיים".

משל למה הדבר דומה - לשני שותפים שמנהלים ביחד עסק כבר חמישים שנה. לאורך כל השנים יש בלב כל אחד מהם טענות על חברו, אבל הם ממשיכים ביחד כיון שבדיעבד הם "מסתדרים" וזה עדיף מלפרק את השותפות. האם נגדיר אותם "כשותפות אידיאלית"?

חז"ל לימדונו ש'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר "וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך. שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול". חכמינו ודאי נתכוונו לשלום חם ואמיתי הנובע מכח התורה האלוקית והוא כולו "אהבה ואחווה ושלום ורעות".

(לדאבון לב, ישנם מקרים בהם יש "שלום" בבית, שהוא תוצאה ממה שהבעל יוצא ללמוד ושב מאוחר למעונו. באמת אין זה "שלום" אמיתי אלא "שביתת נשק" ולא אל השלום הזה ייחלנו והתפללנו). סיכמתי לפניו שגם אם המשפחה "שורדת" עדיין כדאי להורים לחמם את קירבת הלבבות בין כל חלקי המשפחה ואז נשיג הישגים הרבה הרבה יותר טובים מאשר ההצלחה הפשוטה שהוא הציג לפני.

רבן של כל בני הגולה, רבי משה פיינשטיין זצ"ל, היה מתקשר כל יום בצהרים מהישיבה אל רעייתו כדי לדרוש בשלומה, למרות שבערב היה כבר שב למעונו!

אני מבקש סליחה מהקוראים על הסיפור הבא, ואני עושה זאת בתקווה שנשתכר ונפיק את הלקח: המשכתי לתאר לפני השואל מקרה קשה שאירע. איננו יודעים את הפרטים מקרוב ולכן אין בכוחנו "לחרוץ משפט". מכל מקום כך מספרים: צאצא של משפחה חרדית חזר לביתו ברכבת. שם פגש דמות חרדית אחת ונפתח ביניהם קשר, שהתפתח מאד.

כשהורים נתוודעו לענין, רק אחרי כמה חודשים, היו להם טענות קשות כנגד הקשר, והם כעסו ולחצו

רגע לפני הסיום: כמה תמרורי "עצור".

א) אם ילד מתנהג לא כשורה בסתם יום רגיל, או באמצע שולחן שבת ובדיוק כשיש אורחים בבית חלילה וחס להוציאו מן הבית אל המדרגות. ברגע זה אנו שורטים חריץ נורא בנפשו. וכשהוא יגדל הוא עלול להעמיק את החריץ ולנשור אל התהום שאת פתח פיה "חפרנו" בידינו רח"ל.

ב) אסור לומר לו- "צא החוצה" או: "אתה לא בן שלנו". חס וחלילה! גם ברגעים הקשים ביותר יש לחייך אליו ולומר בלב חנון: אתה תישאר בננו היקר והחביב לעולם לעולם לעולם!!!

ג) אם הוא מפריע בשולחן שבת, או בזמן אחר, חס וחלילה לבייש אותו או לכנות אותו בכינויים מעליבים. אין לסגור אותו באמבטיה וכו' ואסור אפילו להעלות על הדעת רעיון כזה וכדו'. איך כן להתנהג? - בתחילה להתרות בו שאנו אוהבים אותו ואם ימשיך בהתנהלות שאינה ראויה, נצטרך להגיב.

אם הוא ימשיך בשובבות שלו נציע לו ל"הירגע במלון". בחרים חדר מלא אור ונוח, למשל חדר ההורים, ומציעים לו להינפש שם עם ספר או משחק עד שירגיש שהוא ראוי לשוב לשולחן שבת. אסור לנעול את החדר! אם הוא יצא ויפריע, מציעים לו שוב להירגע "במלון". ובעזרת השם ישוב באהבה בהתנהגות חביבה.

לעולם יהיה שולחן שבת מקום שנעים לכולם מגדול ועד קטון לשהות בו. אם הקטנים רוצים לקרוא ספר בצד, הניחו להם. ירצו משחקים, הניחו להם. כמובן יש להציב גם "גבולות" חינוכיים ליד ה"הנחות". יש לחנך אותם לשיר זמירות עם כל המשפחה, להקשיב ולומר דברי תורה ואגדה. אין לאפשר להם לשחק על השולחן או לקרוא עיתון. התנהגות כזו סותרת את המירקם והשלימות של היופי של אוירת סעודת שבת וקדושתה.

לאב אחד היה בן נמרץ ושובב בעליל. ומה היה האב עושה כשהבן "התחמם"? הוא פשוט ניגש אליו וחייב אותו חזק חזק! והצליח מאד בחסדי השם.

"סמקן ירקן וברקן"

לע"נ מרת חנה בת סעדה ע"ה
נלב"ע כ"א אדר תשס"ב תנצב"ה
הונצח ע"י בניה הרב גבריאל בוסקילה שליט"א
והרב מרדכי בוסקילה שליט"א

נדבת הרב מאיר סוטו וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בנם הבר"ה רפאל ה"ו בשעתו"מ. יה"ד שיעלה הזיווג יפה ויוכו לדורות ישרים ומבורכים מתוך בריאות ושמחה שלום ושלווה כל הימים, אכ"ד

א"ה גליון חג הפסח הבעל"ט יצא לאור

לרגל יומא דהילולא רבא של מודנו ורבנו הנערץ
הנאון הצדיק רבי שמזשון דוד פינקוס זצוק"ל
היה שותף בזכות גדולה זו, לזכרו ולע"נ הטהורה

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות,
הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדרים פלוס:

[עניינים נחוצים - תורת רבותינו שבדרום](#)

אז פתח המורה את החומש בפרשת תצוה ובאצבע שספגה מכות רבות בגיא ההריגה הראה לתלמיד את התרגום על שמות אבני החושן. אודם פטדה וברקת. תרגם אונקלוס: סמקן ירקן וברקן... קנכירי טרקיא ועין עגלא.

וכך אמר: אתם מכעיסים אותי, וכשאני רוצה להשיב את נפשי ולא לכעוס, אני חוזר שוב ושוב על שמות אבני החושן כפי שמסביר אותן התרגום וכך אני מזכיר לעצמי כי כל אחד מהתלמידים הוא בבחינת אבן חן יקרה, וכך סר כעסי ואני יכול לשוב וללמד אתכם. (מ"עין יהודית"). הנה לפנינו מלמד שהמיס את כעסו, ובו זמנית הגדיל את רגש החיבה וההערכה לתלמידיו, וכך דילג באהבה על רגעים קשים.

סיפר לי אברך ששמע על בחור שנשר לרחוב רח"ל, וקרובו, אדם גדול, התבטא, שאם היה יודע על כך חודש לפני כן, היה מצליח להצילו!

הפיל, החבל והיתוד שבקרקע

בהודו הרחוקה עבר תייר ליד חצר בכפר והשתאה למראה של פיל גדל ממדים במשקל כמה טונות ואותו פיל קשור היה בחבל עבה אל יתד קטנה התקועה באדמה. הוא פנה בהתרגשות אל בעל הפיל ושאל אותו: איך יתכן שהפיל אינו תולש בתנועה קלילה את החבל והיתוד שעמו? חייך הכפרי וענה: מיומו הראשון בעולם קשרתי אותו לחבל, וכעת שהוא התבגר, הוא כבר מורגל שאת החבל אין מנתקים!

וכבר המליצו חכמינו "ההרגל על כל דבר שלטון". כשמרגילים את התינוק הרך להיות קשור אל אבא ואמא והאחים, "גם כי יזקין לא יסור ממנה".

(בדרך אגב, נעיר שחצי מהחפצים שלנו בבית כבר מזה עידן ועידנים יצאו משימוש ובכל זאת הם אינם עוזבים את ביתנו מפני ש"נקשרנו" אליהם. בדוק ומנוסה! קשה עלי פרידתכם! גם אם זה עולה לנו ארנונה ותופס מקום בבית...).

לע"נ מרת שרה זוריה בת גינה ע"ה
נלב"ע כ"ג אדר. תנצב"ה
הונצח ע"י חתנה הרב מנשה אהרוני שליט"א

נדבת הרב דוד גור וב"ב שליט"א חתן הרב אברהם לב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בתם האהובה תח' בשעתו"מ, יה"ד שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידון ההורים והסבים רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב בר"ג

בליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב

ישאו דברים הרבנים הגאונים

שוית' ה' (תפארת חיים) - מודנו מרא דאתרא שליט"א
אילת השחר - הרב מנחם גולדברג שליט"א רב ביהמ"ד
שוית' ה' - הרב צבי וילנסקי שליט"א רב ביהמ"ד
שערי תפילה - הרב אברהם הלר שליט"א
תפארת תודה - הרב בנימין מצרפי שליט"א

אי"ה גליון חג הפסח הבעל"ט יצא לאור
לרגל יומא דהילולא רבא של מודנו ודכנו הנערץ
הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל
היה שותף כזכות גדולה זו, לזכרו ולע"נ הטהורה

נדבת הרב נתן טנגולד וב"ב שליט"א בן הרב ברוך אליהו טנגולד שליט"א לרגל השמחה
השוריה במעונם בהולדת בנם נ"י בשעת"מ. יה"ר שיזכו להכניסו בביתו של אא"ה בעתו
ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידו ההורים והסבים רב נחת מכל יוצ"ח כ"י
ויתברכו בכל מילי דמיטב בר"ג

שמעו ותחי נפשכם

בשורה משמחת לשוחרי התורה והמוסר
ניתן להאזין לשיחות ודרשות

בענייני חג הפסח

מפי מודנו ורכנו

הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל

רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

הקלטות ברורות ואכותיות כמיוחד

בטלפון 0799-400-442 שלוחה 3

תשואות חן לרכבים החשובים שליט"א
שעמלו וטרחו לשפר את איכות הקלטות לתועלת הציבור

לדעת לחיות!

המוסוף אם יש ריח כבשמים שלפניו - האם ראוי להריח לפני הכרכה?
אמר בפתחת ברכה: "ברוך אתה האל מלך העולם" - האם יצא יד"ח?
מדוע לא אומרים 'מלך העולם' בכרכה הראשונה של 'שמונה עשרה'?
מי שנאלץ לשמוע קידוש מאדם ש'בולע' את המילים - כיצד ינהג?
האם ניתן להוציא אדם ידי חובה בכרכה כשהמברך אינו מחויב בה?
המסיים ברכה יחד עם חבריו - האם יענה 'אמן' על ברכת חבריו?
המוסוף סוכר כאמצע שתיית תה - האם צריך לכרך שוב 'שהכל'?
האוכל 'כורקס' או 'קרקרים' עם סלט ירקות - על מה יכרך?
על איזו ברכה נדרש מאדם אחד בלבד לענות 'אמן'?
באיזה מקרה חשובה עניית אמן יותר מהרגיל?
האם מותר לענות 'אמן' על ברכתו של גוי?
מה מברכים על דג מלוח עם 'מצית'?

'ויתן אל לבו מבלי לעבור פי ה', וללמוד דיני התורה ...
ומי שאינו בקי ממש בהלכות ברכת הנהנין,
אינו בתורת האדם הישראלי.'
(שיח רבש (דא דרשה רא)).

הצטרף גם אתה, וקנה קניין נצה ביריעת ההלכה

שיעור דף היומי בהלכה מפי מודנו הגר"י טשזנר שליט"א
בימים א' - ה' 20:30 - 21:00 בבית הכנסת קויתני ה' (היכל שמואל)

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות,

הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדרים פלוס:

עניינים נחוצים - תורת רבותינו שבדרום

"זכרו תורת משה במצות שבת גדולה"

איגוד בני הישיבות
קי"ק אפקים

לבני הישיבות היקרים והחביבים
לקראת המעבר לשעון קי"ץ

סדר הלימוד לבני הישיבות בשבתות

יתקיים החל משב"ק פרשת צו בשעות צהריים בבתי המדרשות "זכרון אליהו" ו"שערי תפילה"

ציבור הבחורים מוזמן לשטייגען משותף מתוך נועם שבת קודש וברוב עם הדרת מלך

- כיבוד קל ושתיה במקום -

ברכת ויהי נועם ד' עלינו הנהלת האיגוד והאיחוד

כולם נרגשים לקראת מעמד הסיומים הגדול שיתקיים בתחילת בין הזמנים בהשתתפות כל בני הישיבות עם המסיימים משתתפים כל מי שסיים מסכת החל ממעמד הסיומים הקודם ונד עכשיו!
פרטים והרשמה בהמשך

לע"נ מרת ג'ורגיט טייטה בת מייסה ע"ה לבית צדיק
גלב"ע כ"ב אדר ב' תשס"ח תנצב"ה
הונצה ע"י נכדה הרב ישי צדיק שליט"א

בקשו רחמים והרבו בתפילה ובתחנונים
לזכות ידידנו רבי דניאל אברהם בן סוליקה ה"ו
(רבי דני ויצמן ה"ו)
לרפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל
והן א-ל כביר לא ימאס תפילת רבים

נדבת הרב אלכסנדר זיסקינד ברלין וב"ב שליט"א חתן הרב
יעקב קמפה שליט"א לרגל השמחה השוריה במעונם בהולדת
בתם **אלישבע** תחי' בשעת"מ, יה"ר שיזכו לגדלה לתורה לחופה
ולמעשים טובים וידו ההורים והסבים רב נחת מכל יוצ"ח כ"י
ויתברכו בכל מילי דמיטב בר"ג
שמחת הקידושה רבא' תתקיים א"ה בשב"ק בבית חמוי שליט"א
רח' החיד"א 1608 משעה 10:30

א-ל נא רפא נא לה

הציבור נקרא להמשיך והעמיד בתפילה ובתחנונים
לרפואתה השלימה והמהירה של
הרבנית מרת **תרצה בת קריינדל** תליט"א
אשת חבר למודנו הגר"י טשזנר שליט"א
הזקוקה לדחמי שמים מרובים בתושחי'
והן א-ל כביר לא ימאס תפילת רבים

ניתן להאזין לשיחות ודרשות מרבני הקהילה שליט"א

בטלפון 0799-400-442